

against, सत्काण्डह्वारम् अवधिषु (c. 6. -विधयति-चेत्)।

DECLAMATION, *s.* विसंयोत्यादनाथं वाच्यं, इन्द्रियमोहनाथं वाच्यं, लल-
ह्वारणं वाच्यं, रतिकवाच्यं, चर्येणवाच्यं, भारती, कहुणावाच्यं, वक्तृत्वं,
शब्दवाच्यम्, सुप्रलाप, सारलक्षणावाच्यं.

DECLAMATOR, DECLAMER, *s.* वक्तृ *m.* (कृ). वाक्पटुः *m.*, वागीशः,
वाग्बिदग्ध, प्रवचनपटुः *m.*, चर्येणवक्तृ, वाच्यद्वारेण विसंयोत्यादकः or
इन्द्रियमोहकः.

DECLAMATORY, *a.* वागलह्वारण्यः -यी -यं, वाक्पटुः -यी -यं.—(Appeal-
ing to the passions) विसंयोत्यादकः -का -कं, इन्द्रियमोहकः -का -कं.

DECLARABLE, *a.* जाह्येयः -या -यं, अभियेयः -या -यं.—(Capable of
proof) साध्यः -ध्या -धं, सूच्यः -चा -चं, प्रमेयः -या -यं.

DECLARATION, *s.* आस्थानं, स्थापनं, निवेदनं, आवेदनं, ज्ञापनं, विज्ञापनं,
विज्ञप्तिः, घोषनं, अभिधानं, अभिहितं, प्रवचनं, वचनं, वादः, कथनं,
कीर्तनं, अनुकीर्तनं, प्रकीर्तनं, प्रकाशनं, घोषणा, प्रतिज्ञा; 're-
peated declaration' वचनज्ञतः; 'declaration of war', प्रत्युत्क्रमः
-नयं, प्रत्युत्क्रान्तिः *f.*

DECLARATIVE, DECLARATORY, *a.* स्थापकः -का -कं, ज्ञापकः -का -कं,
विज्ञापकः -का -कं, घोषकः -का -कं, आवेदकः -का -कं, निवेदकः
-का -कं, वाचकः -का -कं, अभिधापिकः -का -कं, प्रकाशकः -का -कं,
कथकः -का -कं.

DECLARATORILY, *adv.* प्रवचनपूर्व, निवेदनपूर्व, व्यक्तं, सुव्यक्तं.

TO DECLARE, *v. a.* (Tell, make known) जाह्यः (c. 2. -स्थापति-यितुं),
समाख्याः; स्थापनं in caus. (स्थापयति-यितुं), ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-
यितुं), विज्ञा, विद् in caus. (वेदयति-यितुं), निविद्, जाविद्, समा-
विद्, विनिविद्; कप् (c. 10. कथयति-यितुं), वद् (c. 1. वदति-यितुं),
प्रव् (c. 2. -वाक् -क्ते), अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सूच् (c. 10.
सूचयति-यितुं)—(Proclaim) प्रस्था in caus., वृत् (c. 10. कीर्तयति-
यितुं), प्रकृत्, परिकृत्, अनुकृत्, युप् in caus. (घोषयति-यितुं),
विघुप्, जाघुप्, उच्चर in caus. (वाचयति-यितुं), प्रकाश् in caus.
(-काशयति-यितुं), प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ.

TO DECLARE, *v. n.* निवेदनं कृ, नतं or अभिप्रायं or सङ्कल्पं ज्ञा in
caus. (ज्ञापयति-यितुं), साख्यं or प्रमाद्यं दा, खीकृ.

DECLARED, *p. p.* स्थातः -ता -तं, जाह्यताः -ता -तं, प्रोक्तः -क्ता -क्ते, उक्तः
-क्ता -क्ते, आवेदितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं, कथितः -ता -तं, सूचितः
-ता -तं, ज्ञापितः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं, अभिहितः -ता -तं, कीर्तितः
-ता -तं, प्रकीर्तितः -ता -तं, परिकीर्तितः -ता -तं, विघुषः -ता -तं, जाघो-
षितः -ता -तं, उच्चरितः -ता -तं, उदितः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं,
निकृषितः -ता -तं, व्यपस्थितः -ता -तं.

DECLENSION, *s.* (Falling off) भ्रंशः, ध्वंसः, विध्वंसः, सादः, क्षयः,
युतिः *f.*—(Inflection of nouns) विभक्तिः *f.*, रूपः, रूपकरणं, शब्द-
विभक्तिः, पदसाधनं, शब्दास्थानं.

DECLINABLE, *a.* वाच्यः -ध्या -धं, विकार्यः -ध्या -धं, जाह्येयः -या -यं.

DECLINATION, *s.* (Falling off, decay, descent) युतिः *f.*, भ्रंशः, क्षयः,
अपसादः, विध्वंसः, क्षयपातः, क्षयतारः, अधोगतिः *f.*, अवनिधः *f.*—
(Obliquity) पक्षता.—(Deviation) उत्क्रमः, भेयः, विक्षिप्ता.—(In
astronomy) क्रांतिः *f.*, क्रांतः, उपमनः.

DECLINE, *s.* क्षयः, परिध्वयः, उपक्षयः, क्षयवयः, क्षिपा, भ्रंशः, सादः,
अपसादः, ध्वंसः, विध्वंसः, अपवयः, ह्रासः, विघ्नता, व्ययः, अपवपतनं,
अवपातः, युतिः *f.*, नूनता, क्षयवः, व्यसनं, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*—(Con-
sumption) देहक्षयः, क्षयरोगः, क्षयपुः *m.*, क्षयकारः, कक्षयः,
क्षरीरपाकः, क्षरीरक्षयः.—(Decline of the sun, or of good

fortune, &c.) अस्तः; 'decline of life,' शीघ्रिध्वयः.

TO DECLINE, *v. a.* (Bend downwards) नम् in caus. (नामयति-यितुं),
अवनम्; अवपट् (c. 10. -पटयति-यितुं), अवपृक् (c. 1. -क्रेपति-कट्टुं),
पृत् in caus. (पतयति-यितुं)—(Refuse, shun) प्रत्याख्या (c. 2.
-स्थापति-यितुं), अवनः, अत्या, अतिस्था, अलपृक् (c. 1. -लपयति-यितुं), प्रत्या-
दिक् (c. 6. -दिशति-देहे), अपट् (c. 2. -हते -होहे), निहृ, अलोक्;
निरप् (c. 4. -अस्यति-असि-यितुं), अपास्य; वृत् in caus. (वर्जयति-
यितुं), परिहृ (c. 1. -हरति-हेहे).—(In grammar) आख्या (c. 2.
-स्थापति-यितुं), रूप (c. 10. रूपयति-यितुं), शब्दरूपं कृ.

TO DECLINE, *v. n.* (Lean downwards) नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), अवनम्,
आनम्, नवीभृ; 'as the sun,' अस्तं कृ (c. 1. गच्छति, गन्तुं), लप्
(c. 1. लुचते-यितुं); 'declining towards the south,' दक्षिणा-
प्रवयः -या -यं, दक्षिणादिपवनतः -ता -तं.—(Deviate) भ्रंश् (c. 4.
भ्रयति, भ्रंशति), यु (c. 1. चयते, चोतुं), विभृ, विचल (c. 1. -चलति
-लितुं), पृत् (c. 1. पतति-तितुं).—(Avoid) नम् (c. 1. नमति, नन्तुं),
परिजम्, हा (c. 3. नहति, हातुं).—(Desist from) निवृत् (c. 1.
-वर्तते-यितुं).—(Decay) पि in pass. (घोषते), परिधि, सद् (c. 6.
सोदति, सन्तुं), अवसद्; भंश्; ध्वंस (c. 1. ध्वंसते-यितुं), विध्वंसं,
विध्वंस (c. 1. -ध्वंसते-यितुं), अपधि in pass. (-चोषते), क्षे (c. 1. क्षायति,
क्षान्ति), हृक् (c. 1. हसति-यितुं), व्यभृ, न्यूनीभृ, विष् in pass. (-क्षय्यते).
DECLINED, *p. p.* (Refused) प्रत्याख्यातः -ता -तं, प्रत्यादिहः -ता -तं,
अशोक्ताः -ता -तं.—(Deviated) भयः -ता -तं, युतः -ता -तं, पतितः
-ता -तं.—(Decayed) शोषः -ता -तं, सवः -ता -तं, अवसवः -ता -तं,
ज्ञानः -ता -तं, अस्तयतः -ता -तं, अपचितः -ता -तं, विशोषः -ता -तं.—
(Inflected) आस्थातः -ता -तं.

DECLIVITY, *s.* यातुकः, यातुकर्मिणः *f.*, प्रवचभूमिः, प्रवः, उत्सङ्गः, निश्चता.
DECLIVOUS, *a.* क्रमशः यातुकः -की -के or प्रवयः -ता -तं.

TO DECOCT, *v. a.* कृप् (c. 1. कृषति-यितुं), निष्कृप्; पक् (c. 1. पचति,
पक्ते), विष्पक्.

DECOCTED, *p. p.* निष्पक्-क्ता -क्ते, कृषितः -ता -तं, निष्कृषितः -ता -तं.

DECOCTION, *s.* (Act of) कृषयः, कृषनं, निष्कृषयः, पाचनं.—(Prepa-
ration made by decocting) निर्व्यसः, निर्व्यूहः, कषायः -यं,
चनरसः, फाह्यं.

DECLOLLATION, *s.* शिरस्त्रेदनं, शीघ्रेच्छः, मलकच्छेदः, शीघ्रिधातः.

TO DECOMPOSE, *v. a.* (Analyze a compound body) समलसद्वयं पृथक्
or व्याक्, विलो in caus. (लपयति-लपयति-यितुं), विट् in caus.
(-द्रापयति-यितुं), पिष् in caus. (पिषयति-यितुं), उपघात in caus.

DECOMPOSED, *p. p.* व्याकृतः -ता -तं, विट्पितः -ता -तं, विलीनः -ता -तं.

DECOMPOSITE, *a.* (Twice compounded) द्विभिधितः -ता -तं, पुनर्द्विभिधितः.

DECOMPOSITION, *s.* (Compounding twice) द्विभिधयः, पुनर्द्विभिधयः.—
(Resolution of parts, dissolution) उपघातः, पृथक्करणं, विट्प्राद्वयं,
विलयः, प्रलयः, परिध्वयः.

TO DECOMPOUND, *v. a.* (Compound a second time) पुनर् or द्विवा-
रं निष् (c. 10. निवपयति-यितुं) or सम्मिष्.—(Resolve into parts).
See DECOMPOSE.

TO DECORATE, *v. a.* भृष् (c. 10. भूषयति-यितुं), विभृष्; अलङ्कृ, परिकृष्,
समलङ्कृ, संस्कृ; मल्ल (c. 10. मल्लयति-यितुं); शुभ्र in caus. (शोभयति-
यितुं), उपभृष्, परिकर्म (nom. परिकर्मयति-यितुं).

DECORATED, *p. p.* भूषितः -ता -तं, विभूषितः -ता -तं, अलङ्कृतः -ता -तं,
परिकृतः -ता -तं, संस्कृतः -ता -तं, मल्लितः -ता -तं, शोभितः -ता -तं,
मालङ्कारः -रा -रं, कृतमालङ्कारः -रा -रं, कृतभरयः -था -थं, कृतशोभः